

DOI 10.51558/2490-3647.2022.7.2.711

UDK 316.47:159.923.3

Primljeno: 10. 12. 2021.

Pregledni rad

Review paper

Slavica Blažeka Kokorić, Lucija Matković

POVEZANOST SAMOPOŠTOVANJA S RJEŠAVANJEM SUKOBA U PARTNERSKIM VEZAMA STUDENATA

Sukobi su neizbježan dio partnerskih odnosa. Tijekom sukoba partneri koriste različite načine njihova rješavanja. Cilj ovog istraživanja je utvrditi kako studenti procjenjuju učestalost korištenja različitih stilova rješavanja sukoba u svojim partnerskim vezama te postoje li spolne razlike u tom pogledu. Također, istraživanjem se želi provjeriti postoji li povezanost između doživljaja samopoštovanja sa stilovima i efikasnošću rješavanja sukoba u partnerskim vezama studenata. Istraživanje je provedeno online anketom na uzorku od 157 studenata (101 žena i 56 muškaraca). U istraživanju su korišteni sljedeći mjerni instrumenti: Upitnik stilova rješavanja sukoba (Kurdek 2001), Upitnik efikasnosti rješavanja sukoba (Kerig 2001) i Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg 1965 prema Blažeka 2002). Rezultati su pokazali da je u partnerskim vezama studenata najzastupljeniji stil pozitivno rješavanje problema, a najmanje je zastupljen stil popuštanja. Spolne razlike u učestalosti korištenja različitih stilova rješavanja partnerskih sukoba nisu utvrđene. Utvrđeno je da osobe s višom razinom samopoštovanja češće koriste pozitivno rješavanje problema, a rjeđe koriste popuštanje, povlačenje i konfliktni stil. Također, potvrđeno je da osobe s višom razinom samopoštovanja češće doživljavaju iskustvo efikasnog razrješavanja partnerskih sukoba.

Ključne riječi: partnerski sukobi; stilovi rješavanja sukoba; efikasnost rješavanja sukoba; samopoštovanje

UVOD

Nesuglasice i sukobi su neizostavan dio međuljudskih interakcija u svim bliskim interpersonalnim odnosima (Ćubela Adorić i Kovač 2010: 85). U primarnoj obitelji djeca stječu različita iskustva rješavanja sukoba unutar obitelji, a naučene strategije rješavanja sukoba prenose u druge interpersonalne odnose (Blažeka Kokorić 2005). Tijekom odrastanja interpersonalni odnosi se sve više granaju od obiteljskih prema vršnjačkim čime se stvaraju nove prilike za isprobavanje efikasnosti usvojenih strategija rješavanja sukoba (Reese-Weber i Bartle-Haring 1998). Kroz različite životne situacije kod djece i mladih raste svijest o važnoj ulozi koju interpersonalni sukobi imaju u stvaranju, održavanju i prekidu socijalnih odnosa (Laursen 1993). U fazi adolescencije i rane odrasle dobi do izražaja dolazi važnost efikasnog rješavanja sukoba u ljubavnim vezama te raste svijest o povezanosti načina rješavanja partnerskih sukoba sa zadovoljstvom partnerskim odnosom (Laursen 1993).

U partnerskim vezama mladi koriste različite strategije pomoću kojih nastoje riješiti nesuglasice s partnerom/icom. Stilovi rješavanja sukoba se odnose na općenite navike ili uzorke reagiranja na sukob u raznim antagonističkim interaktivnim situacijama (Ting-Toomey, Oetzel i Yee-Jung 2001: 88). Kao takvi oni nude pregled načina na koji osobe uobičajeno reagiraju u situacijama kada se nađu u sukobu.

STILOVI REAGIRANJA U PARTNERSKIM SUKOBIMA

Različiti autori razradili su brojne tipologije načina reagiranja partnera pri rješavanju sukoba. Rahimova konceptualizacija strategija rješavanja sukoba (1983, 1992, prema Ting-Toomey, Oetzel i Yee-Jung 2001: 88) temelji se na dvije dimenzije: usmjerenost na ostvarivanje vlastitih interesa i ciljeva (*briga za sebe*) i spremnost da se prihvate tuđi interesi i ciljevi (*briga za drugog*). Kombinacijom ove dvije dimenzije moguće je definirati pet strategija/stilova rješavanja interpersonalnih sukoba: (a) *Integrirajući stil* – visoka razina brige za sebe i za druge; (b) *Kompromis* – podjednaka razina brige za sebe i za druge, (c) *Dominirajući stil* – visoka razina brige za sebe i niska razina brige za druge, (d) *Prihvaćajući stil* – niska razina brige za sebe i visoka razina brige za druge i (e) *Izbjegavajući stil* – niska razina brige za sebe i niska razina brige za druge.

Sličnu tipologiju stilova rješavanja sukoba nude Thomas i Kilmann (1975, prema Ajduković i Sladović Franz 2003). U okviru modela dvostrukog interesa, autori razlikuju pet osnovnih stilova ponašanja u sukobima, ovisno o usmjerenosti osobe

na postizanje osobnog cilja ili očuvanje odnosa: (1) *Borba/nadmetanje* – strategija koja je prvenstveno usmjerena na postizanje vlastitog cilja bez obzira na posljedice za drugu osobu i odnos, (2) *Odustajanje/prilagođavanje* – strategija koja je prvenstveno usmjerena na očuvanje odnosa naglašavanjem područja slaganja, uz odustajanje od svojih interesa, (3) *Izbjegavanje* – strategija u kojoj osoba odgađa razgovor o problemu, ignorira ili negira postojanje problema te fizički ili psihički napušta sukob, najčešće zbog straha od posljedica sukoba, (4) *Kompromis* – strategija u kojoj je osoba spremna radi čuvanja odnosa smanjiti vlastite želje i prihvatiti zadovoljavanje samo dijela svojih potreba, (5) *Zajedničko rješavanje problema* – strategija u kojoj obje strane u sukobu istovremeno nastoje očuvati odnos i pronaći zajedničko rješenje s kojim će biti zadovoljne. Temelji se na naporu i suradnji obje strane u sukobu usmjerenoj na to da se utvrdi što je pravi problem i da se pronađe rješenje.

Kurdek (1994, 2001) razlikuje četiri stila rješavanja sukoba u partnerskim odnosima: *pozitivno rješavanje problema* koje se temelji na kompromisu, pregovaranju i zajedničkom rješavanju problema, *konfliktni stil* koji uključuje napade na osobu, gubitak kontrole i agresiju, *povlačenje* koje uključuje odbijanje razgovora s partnerom, zatvaranje u sebe, dugotrajnu šutnju i distanciranje od partnera te *odustajanje/popuštanje* koje se odnosi na prihvaćanje partnerovih argumenata i odustajanje od svojih ciljeva ili stajališta.

Strategije koje partneri koriste za rješavanje međusobnih sukoba otkrivaju puno o kvaliteti i prirodi partnerske veze (Delatore i Wagner 2019). Primjerice, u istraživanju Sanderson i Karetsky (2002) utvrđeno je da osobe koji su zadovoljnije partnerskom vezom i koje su snažnije usmjerene na ostvarenje bliskosti u partnerskom odnosu, češće koriste konstruktivne strategije rješavanja sukoba (otvorenu diskusiju i kompromis), a znatno rjeđe strategije emocionalnog povlačenja, iskazivanja prijevira i negativne kritike prema partneru.

Načini reagiranja partnera u situacijama međusobnih sukoba ovise i o različitim osobnim obilježjima partnera. Na primjer, istraživanja su pokazala da su strategije rješavanja partnerskih sukoba povezane s osobnim stilovima privrženosti. Kobak, Cole, Ferenz-Gillies, Fleming i Gamble (1993, prema Sanderson i Karetsky 2002: 319) utvrdili su da sigurno privržene osobe u partnerskim sukobima rjeđe iskazuju ljutnju na disfunkcionalan način, češće ostaju konstruktivno angažirane te pokazuju manje izbjegavanja problema tijekom sukoba od osoba s nesigurnim stilovima privrženosti.

Za razumijevanje dinamike partnerskih sukoba važno je sagledati i uvjerenja partnera o mogućnosti postizanja konstruktivnog razrješenja sukoba. Doživljaj efikasnosti rješavanja sukoba bazira se na iskustvima partnera u prethodnim konfliktnim situacijama, tj. na procjeni koliko često su takve situacije završavale razrješenjem, potiskivanjem ili produbljivanjem sukoba (Skupnjak 2020). Optimističan stav prema rješivosti problema i podržavajuće ponašanje kojim osoba pokazuje da joj je odnos važan, pozitivno korelira s rješivošću problema i zadovoljstvom partnerskim odnosom (Johnson i Roloff 2000). S druge strane, nepovjerenje u mogućnost razrješenja sukoba te iskustvo završavanja epizode sukoba kroz produbljivanje sukoba povezano je s porastom emocionalnog sagorijevanja i odustajanjem od odnosa (Blažeka Kokorić i Stolfa 2021). Sanderson i Karetzky (2002: 319) su utvrdili da uvjerenje o mogućnosti vlastitog utjecaja na ishode sukoba, oblikuje i način na koji osobe reaguju u sukobima. Ukoliko osobe smatraju da svojim trudom mogu u bitnome utjecati na ishode sukoba (internalni lokus kontrole), češće koriste strategije kooperacije, a rjeđe izbjegavanja sukoba i obrnuto.

Odabir strategija rješavanja sukoba povezan je s doživljajem partnera/ice i načinom atribuiranja njegovog/njezinog ponašanja, ali i s doživljajem sebe.

1. SAMOPOŠTOVANJE KAO ODREDNICA NAČINA RJEŠAVANJA PARTNERSKIH SUKOBA

Slika o sebi, a naročito konstrukt samopoštovanja, važan je u istraživanju partnerskih sukoba, budući da mišljenje pojedinca o samom sebi utječe na njegove/njezine daljnje odluke i akcije. Samopoštovanje se bazira na samoprocjeni doživljaja vlastite vrijednosti te pokazuje u kojoj mjeri osoba cijeni, poštuje, odobrava ili voli samog sebe (Blascovich i Tomaka 1991). Rosenberg (1965, prema Alinčić 2013) govori o postojanju općeg osjećaja vlastite vrijednosti koje nadilazi samoevaluaciju u pojedinim područjima života i naziva ga globalnim samopoštovanjem.

Prema teoriji sociometra, samopoštovanje je psihološko mjerilo kvalitete odnosa između pojedinaca (Leary 1999). Teorija se temelji na postavci da ljudi imaju urođeni nagon za održavanjem bitnih interpersonalnih odnosa. Taj nagon se razvio tijekom evolucije jer je pripadnost društvenim skupinama omogućavala pojedincu veće šanse za preživljavanje u odnosu na samostalni život (Leary 1999). Budući da je oslanjanje na druge bilo bitno za preživljavanje te da je odbacivanje od strane grupe moglo imati snažne negativne posljedice za sam opstanak pojedinaca, smatra se da su ljudi evolucijski razvili mehanizam mjerenja stupnja prihvaćenosti od strane drugih. Taj

psihološki mehanizam se naziva sociometar. Sociometar je osjetljiv na promjene u relacijskoj procjeni vlastite vrijednosti. U slučaju detekcije niske relacijske evaluacije, sociometar aktivira moguću prijetnju te potiče emocionalnu i bihevioralnu reakciju osobe na moguće odbacivanje. Sa stajališta teorije sociometra, nisko samopoštovanje je češće povezano s negativnim ponašanjima u interpersonalnim odnosima zato što osobe koje smatraju da nisu prihvaćene od okoline češće doživljavaju emocije ljutnje, tuge i anksioznosti te češće iskazuju emocionalne i bihevioralne probleme što ubrzava odbijanje okoline te dovodi do daljnjeg smanjivanja samopoštovanja i distanciranje od drugih (Leary 1999). Razina samopoštovanja povezana je sa samopouzdanjem i asertivnošću (Alinčić 2013) te indirektno može utjecati na ponašanje osobe. Brojni autori ističu važnu ulogu samopoštovanja i u oblikovanju načina reagiranja osoba u interpersonalnim sukobima. Murray i suradnici (2002) ističu da osobe s niskim samopoštovanjem često previše analiziraju određeni problem te konfliktne situacije i slične probleme u vezi interpretiraju kroz prizmu nedostatka interesa partnera za njih. Također sklonije su tumačiti loše raspoloženje partnera ili povredu partnerovih osjećaja kao vlastitu krivicu. S druge strane, osobe s visokim samopoštovanjem ne shvaćaju pretjerano osobno svaki sukob, u konfliktnim situacijama pokušavaju se približiti partneru, češće zadržavaju pozitivno viđenje partnerskog odnosa te partnerovo ponašanje i komunikaciju tumače na pozitivniji način. Samim time prilikom rješavanja sukoba češće koriste pozitivne stilove usmjerene na rješavanje problema (Murray i sur. 2002).

Orth, Erol i Luciano (2018) također navode da osobe koje imaju nisko samopoštovanje imaju veću šansu da tijekom života u ljubavnim vezama dožive prekid ili rastavu jer vrlo često negativno atribuiraju partnerovo ponašanje, zamjerajući partneru/ici nedostatak brige i ljubavi. Za vrijeme partnerskih sukoba, pokazuju veću hladnoću te učestalo traže potvrdu da ih partner voli, dok su osobe s većom razinom samopoštovanja sklonije češćem isticanju pozitivnih aspekata svoje ljubavne veze, što doprinosi većem zadovoljstvu vezom i smanjuje šanse za razvod ili prekid veze (Orth, Erol i Luciano 2018).

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je utvrditi kako studenti procjenjuju učestalost korištenja različitih stilova rješavanja sukoba u svojim partnerskim vezama te postoje li spolne razlike u tom pogledu. Također, istraživanjem se želi provjeriti postoji li povezanost

između doživljaja samopoštovanja sa stilovima i efikasnošću rješavanja sukoba u partnerskim vezama studenata.

U istraživanju su postavljene sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1. Očekuje se da studenti procjenjuju da je u njihovim partnerskim vezama najzastupljeniji stil pozitivno rješavanje problema, dok je najmanje zastupljen stil popuštanja.

Hipoteza 2. Očekuje se da žene značajno rjeđe od muškaraca koriste stil povlačenja/odustajanja. Kod ostalih stilova se ne očekuju razlike.

Hipoteza 3. Očekuje se da osobe s višom razinom samopoštovanja češće koriste stil pozitivnog rješavanja problema, a osobe s nižim samopoštovanjem da češće koriste popuštanje, povlačenje/odustajanje i konfliktni stil (borbe i nadmetanja).

Hipoteza 4. Očekuje se da osobe s višom razinom samopoštovanja češće doživljavaju iskustvo efikasnog razrješavanja sukoba.

3. METODOLOGIJA

U istraživanju je korišten kvantitativan metodološki pristup. Istraživanje je provedeno primjenom anketnog upitnika na uzorku od 157 studenata Sveučilišta u Zagrebu (prigodan uzorak), putem web ankete koja je objavljena u *Facebook* grupama studentskih domova u Zagrebu. U istraživanju je sudjelovala 101 žena (64,3%) i 56 muškaraca (35,7%). Raspon životne dobi sudionika kretao se od minimalno 19 godina do maksimalno 30 godina, a prosječna dob iznosi 22,89 godina ($SD=2,488$). Sudionici istraživanja u najvećem postotku pohađaju završne godine fakulteta (njih 28,6%), a najmanje studenata je na prvoj godini studija (10,8%). Svi sudionici su u trenutku istraživanja bili u partnerskoj vezi, od čega je 23,6% sudionika živjelo s partnerom/icom. Prosječno trajanje partnerske veze iznosi 32 mjeseca ($SD=26,385$), a raspon trajanja veze je od minimalno 1 mjesec do maksimalno 11 godina.

Anketni upitnik koji se koristio u istraživanju sastojao se od uvodnih pitanja koja se odnose na ispitivanje osobnih obilježja sudionika istraživanja (spol, dob, godina studija, ljubavni status) i njihova partnerskog odnosa (trajanje partnerske veze, zajednički život s partnerom). Pored toga u istraživanju su korišteni sljedeći mjerni instrumenti:

(1) *Upitnik stilova rješavanja sukoba* (eng. *Conflict Resolution Style Inventory, CRSI*) ispituje učestalost korištenja određenog stila rješavanja sukoba u partnerskim odnosima. Upitnik je konstruirao Lawrence A. Kurdek (2001). Hrvatska verzija upitnika korištena je u istraživanju Stolf (2017). Upitnik se sastoji od ukupno 16

čestica. Za svaku od tvrdnji ispitanik izražava stupanj slaganja na skali procjene od 1 do 5 (1 - nikada, 2 - rijetko, 3 - ponekad, 4 - često i 5 - vrlo često). Upitnik se sastoji od četiri subskale koje opisuju korištenje određenog stila rješavanja sukoba u partnerskom odnosu. Viša prosječna vrijednost na pojedinoj subskali upućuje na učestalije korištenje pojedinog stila rješavanja sukoba. Subskala konfliktni stil (stil borbe i nadmetanja) (*eng. conflict engagement*) sastoji se od četiri čestice (1, 5, 9 i 13, npr. *Započinjem napadati partnera/icu na osobnoj razini*). Na uzorku ovog istraživanja koeficijent unutarnje pouzdanosti Cronbach alpha za ovu subskalu iznosi $\alpha=0,77$. Subskala pozitivnog rješavanja problema (*eng. positive problem solving*) se također sastoji od četiri čestice (2, 6, 10 i 14, npr. *Fokusiram se na rješavanje trenutnog problema*). Cronbach alpha koeficijent za ovu subskalu iznosi $\alpha=0,83$. Subskala povlačenje /odustajanje (*eng. withdrawal*) također ima 4 čestice (3, 7, 11 i 15, npr. *Šutim kroz duži period*). Cronbach alpha koeficijent za ovu subskalu iznosi $\alpha=0,59$. Subskala popustljiv stil (*eng. compliance*) sastoji se također od četiri čestice (4, 8, 12 i 16, npr. *Nisam spreman/spremna boriti se za sebe*). Cronbach alpha koeficijent za ovu subskalu iznosi $\alpha=0,69$.

(2) *Upitnik efikasnosti rješavanja sukoba* – sastavni je dio šireg Upitnika sukoba i načina rješavanja problema u partnerskom odnosu (*eng. Conflicts and Problem-solving Scales, CPS*) koji je konstruirala Patricia K. Kerig (2001). Za potrebe ovog rada korištena je hrvatska verzija upitnika efikasnosti rješavanja konflikta (Blažeka Kokorić i Stolfa 2021). Upitnik se sastoji od 13 tvrdnji koje opisuju različita iskustva ishoda partnerskih sukoba. Ispitanici trebaju označiti u rasponu mogućih odgovora od 0 (nikad) do 3 (redovito) koliko često doživljavaju određenu situaciju u svom partnerskom odnosu. Upitnik se sastoji od dvije subskale: *razrješavanje sukoba* (čestice 1, 2, 3, 4 i 5, npr. *Osjećamo se bliži jedno drugom negoli prije svađe*) i *produblјivanje sukoba* (čestice 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13, npr. *Nakon svađe osjećamo još veću ljutnju jedan prema drugome*). Cronbach alpha za subskalu razrješavanje sukoba iznosi $\alpha=0,69$, dok za subskalu produblјivanje sukoba iznosi $\alpha=0,92$.

(3) *Rosenbergova skala samopoštovanja* (*eng. Rosenberg's Self-Esteem Scale, RSE*) je upitnik pomoću kojeg se ispituje razina samopoštovanja kod pojedinog sudionika istraživanja. Skalu je konstruirao Morris Rosenberg 1965. godine. U Hrvatskoj je ovu skalu detaljno opisao Bezinović (1988), a ista skala primjenjivana je i u kasnijim istraživanjima te se pokazala kao visoko pouzdan mjerni instrument (Hudek-Knežević 1994, Blažeka Kokorić 2002). Sastoji se od ukupno 10 čestica uz koje ispitanik izražava stupanj slaganja na ljestvici od pet stupnja (0= u potpunosti se ne odnosi na mene do 4= u potpunosti se odnosi na mene). Pet čestica sadržajno

mjeri negativnu procjenu sebe (npr. *Ponekad mislim da uopće ne vrijedim*), a pet čestica pozitivnu procjenu sebe (npr. *Općenito, zadovoljan sam sobom*). Ukupan rezultat se određuje zbrajanjem odgovora na svim česticama, no prije toga rezultate na tvrdnjama koje su negativno usmjerene treba rekodirati u suprotnom smjeru. Mogući teorijski raspon rezultata kreće se od 0 do 40. Viši prosječan rezultat označava više samopoštovanje. Cronbach alpha na uzorku ovog istraživanja iznosi $\alpha=0,90$.

Za unos i obradu prikupljenih podataka istraživanja koristio se program SPSS Statistics. Podaci su obrađeni pomoću metoda deskriptivne statistike, t-testa i Pearsonovog koeficijenta korelacije.

4. REZULTATI

U prvom dijelu istraživanja analizirani su prikupljeni podaci na *Upitniku stilova rješavanja sukoba* (Kurdek 2001) koji mjeri učestalost korištenja četiri stila rješavanja partnerskih sukoba: pozitivno rješavanje problema, stil povlačenja/odustajanja, konfliktni stil te popustljivi stil rješavanja sukoba (Tablica 1).

Tablica 1. Usporedba zastupljenosti različitih stilova rješavanja sukoba u partnerskim vezama studenata

STIL RJEŠAVANJA SUKOBA	N	M	SD	Min	Max
Pozitivno rješavanje problema	157	4,00	0,79	1	5
Stil povlačenja/odustajanja	157	2,48	0,76	1,25	5
Konfliktni stil (borba, nadmetanje)	157	2,21	0,87	1	5
Popustljivi stil	157	2,11	0,76	1	5

Na ponuđenoj skali odgovora od 1 = nikada do 5 = vrlo često, za subskalu pozitivno rješavanje problema dobivena je najviša aritmetička sredina ($M=4,00$; $SD=0,79$) što pokazuje da je ovo najzastupljeniji stil koji studenti u prosjeku često koriste u partnerskim sukobima. Kod ostalih stilova dobivene su niske prosječne vrijednosti pa se može zaključiti da studenti u prosjeku rijetko ili ponekad koriste stil povlačenja/odustajanja ($M=2,48$; $SD=0,76$), još rjeđe konfliktni stil ($M=2,21$; $SD=0,87$), a najrjeđe popustljiv stil ($M=2,11$; $SD=0,76$).

U sljedećem koraku istraživanja, putem t-testa provjereno je postoje li razlike u prosječnoj učestalosti korištenja različitih stilova rješavanja sukoba kod muškaraca i žena (Tablica 2).

Tablica 2. Spolne razlike u korištenju različitih stilova rješavanja partnerskih sukoba

Stil rješavanja sukoba	Spol	N	M	SD	t	df	p
Pozitivno rješavanje problema	Žensko	101	4,08	0,71	1,717	155	0,088
	Muško	56	3,85	0,90			
Stil povlačenja/odustajanja	Žensko	101	2,46	0,76	-0,259	155	0,796
	Muško	56	2,50	0,75			
Konfliktni stil	Žensko	101	2,21	0,82	0,144	155	0,885
	Muško	56	2,19	0,95			
Popustljivi stil	Žensko	101	2,03	0,64	-1,869	155	0,064
	Muško	56	2,26	0,92			

Na uzorku studenata i studentica koji su sudjelovali u ovom istraživanju nisu nađene statistički značajne razlike prema spolu u korištenju različitih stilova rješavanja partnerskih sukoba.

U trećem dijelu istraživanja pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije ispitalo se postoji li značajna povezanost između učestalosti korištenja određenih stilova rješavanja sukoba i razine samopoštovanja (Tablica 3).

Tablica 3. Povezanost doživljaja samopoštovanja i učestalosti korištenja različitih stilova rješavanja sukoba

		Doživljaj samopoštovanja
Pozitivno rješavanje problema	R	0,217**
	P	0,006
	N	157
Stila povlačenja	R	-0,194*
	P	0,015
	N	157
Konfliktni stil	R	-0,198*
	P	0,013
	N	157
Popustljiv stil	R	-0,314**
	p	0,000
	N	157

* Korelacija je značajna na razini $p < 0,05$

** Korelacija je značajna na razini $p < 0,01$

Rezultati Pearsonovog koeficijenta korelacije pokazali su da postoji značajna pozitivna povezanost između doživljaja samopoštovanja i učestalosti korištenja stila pozitivnog rješavanja problema ($r=0,217$; $p<0,01$). S druge strane, utvrđena je negativna povezanost između doživljaja samopoštovanja i konfliktnog stila ($r= -0,198$; $p<0,01$), kao i između doživljaja samopoštovanja i stila povlačenja ($r= -0,194$, $p<0,05$), te između doživljaja samopoštovanja i popustljivog stila ($r= -0,314$; $p<0,01$). Iako se radi o slabom intenzitetu povezanosti, rezultati pokazuju da osobe s višom razinom samopoštovanja češće koriste pozitivno rješavanje problema, a rjeđe koriste popuštanje, povlačenje i konfliktni stil te obrnuto.

U četvrtom dijelu istraživanja testiralo se postoji li povezanost u razini samopoštovanja i efikasnosti rješavanja partnerskih sukoba. Koristila se metoda Pearsonovog koeficijenta korelacije (Tablica 4).

Tablica 4. Povezanost razine samopoštovanja i efikasnosti rješavanja partnerskih sukoba
Doživljaj samopoštovanja

		Doživljaj samopoštovanja
Produbljivanje sukoba	r	-0,086
	p	0,286
	N	157
Razrješivanje sukoba	r	0,238**
	p	0,003
	N	157

** Korelacija je značajna na razini $p<0,01$

Utvrđeno je da postoji statistički značajna pozitivna povezanost između doživljaja samopoštovanja i razrješavanja sukoba ($r= 0,238$; $p<0,01$), ali ne i produbljivanja sukoba ($r= -0,086$; $p>0,05$). Navedeno pokazuje da osobe s višom razinom samopoštovanja češće doživljavaju iskustvo efikasnog razrješavanja sukoba i obrnuto.

5. RASPRAVA

Dobiveni rezultati ovog istraživanja potvrdili su hipotezu 1 u kojoj se pretpostavljalo da će studenti u rješavanju partnerskih sukoba najčešće koristiti stil pozitivnog rješavanja problema, a najrjeđe stil popuštanja. Dobivene rezultate zanimljivo je usporediti s rezultatima sličnog istraživanja Blažeka Kokorić (2006) koje je provedeno prije 15 godina na znatno većem uzorku od 564 zagrebačkih studenata, anketiranjem studenata uživo. U navedenom istraživanju studenti su također izvijestili da najviše koriste stil aktivnog suočavanja koji sadržajno odgovara stilu pozitivnog

rješavanja problema. S druge strane, procijenili su da najrjeđe koriste verbalnu i fizičku agresiju, dok su u našem istraživanju studenti izvijestili da najrjeđe koriste popustljiv stil (čak rjeđe od konfliktnog stila koji uključuje borbu i nadmetanje). Ovi podaci ukazuju na moguće generacijske promjene u pristupu rješavanju partnerskih sukoba u proteklih 15-tak godina, pri čemu je vidljiv pomak u smjeru manjesklonosti korištenju stila popuštanja. Navedeno treba interpretirati s oprezom, prije svega vodeći računa o tome da u spomenutom istraživanju iz 2005. godine stilovi rješavanja partnerskih sukoba nisu mjereni istim mjernim instrumentom te da korišteni prigodni uzorci ne omogućuju precizno zaključivanje za širu populaciju. Stoga bi ove rezultate trebalo dodatno provjeriti u budućim istraživanjima na reprezentativnom uzorku.

Rezultati koji se odnose na provjeru spolnih razlika u učestalosti korištenja različitih stilova rješavanja partnerskih sukoba nisu potvrdili hipotezu 2 u dijelu u kojem se očekivalo da žene u prosjeku značajno rjeđe od muškaraca koriste stil povlačenja/odustajanja. S druge strane, kod ostala tri stila (stil popuštanja, konfliktni stil i stil pozitivnog rješavanja problema) potvrđeno je da nema spolnih razlika. Pri interpretaciji ovih rezultata treba imati na umu razlike u veličini uzorka muškaraca i žena, a posebno razlike u varijancama rezultata žena i muškaraca kod popustljivog stila. S obzirom da je homogenost varijanci tu mala, navedeno je moglo utjecati na dobivene rezultate pa bi u budućim istraživanjima na većem uzorku to svakako trebalo dodatno provjeriti. Nadalje, iako u ovom istraživanju nisu nađene statistički značajne razlike prema spolu u učestalosti različitih stilova rješavanja partnerskih sukoba, neka druga istraživanja ukazala su na postojanje spolnih razlika u stilovima komunikacije i stilovima rješavanja sukoba. Tako je u ranije spomenutom istraživanju Blažeka Kokorić (2006) utvrđeno da studentice u odnosu na studente u partnerskim sukobima značajno češće koriste strategije aktivnog suočavanja, ali i verbalne agresije, dok muškarci značajno češće reaguju popuštanjem i povlačenjem. Na slične nalaze o spolnim razlikama upućuje i nešto starije istraživanje Hojjat (2000) u kojem je potvrđeno da su žene sklonije korištenju aktivnih stilova rješavanja sukoba, a muškarci pasivnih stilova (prihvaćanje, izbjegavanje). U budućim istraživanjima na širem uzorku bilo bi vrijedno dodatno provjeriti jesu li razlike u reagiranju muškaraca i žena u partnerskim sukobima sve manje prisutne. Moguće je da s vremenom dolazi do nestajanja spolnih razlika što bi očekivano moglo biti posljedica promjena u rodnoj socijalizaciji današnjih generacija djece i mladih.

Rezultati istraživanja koji se odnose na povezanost doživljaja samopoštovanja sa stilovima rješavanja partnerskih sukoba potvrdili su postavke treće hipoteze pri čemu se pokazalo točnim da osobe s višom razinom samopoštovanja češće koriste pozitivno

rješavanje problema, a rjeđe koriste popuštanje, povlačenje i konfliktni stil te obrnuto. Murray i suradnici (2002) pojašnjavaju da osobe koje imaju nisko samopoštovanje češće koriste strategije povlačenja, popuštanja i konfliktnog ponašanja u sukobu s namjerom da zaštite sebe te da u sukobima iskazuju veću hladnoću prema partneru. S druge strane, osobe s višim samopoštovanjem u sukobima se češće fokusiraju na pozitivne aspekte partnerskog odnosa i približavanje partneru (Murray i sur. 2002: 557). Dobiveni rezultati našeg istraživanja u skladu su s nalazima Marigold, Holmes i Ross (2007) koji upućuju na to da su osobe s nižim samopoštovanjem sklonije negativno tumačiti konflikte i da su osjetljivije na situacije u kojima doživljavaju neku prijetnju ili odbijanje zbog čega češće reagiraju udalžavanjem ili napadanjem partnera, što može imati negativan utjecaj na daljnji razvoj odnosa. U suočavanju s problemima u vezi često traže potvrdu od svojih partnera da im je i dalje stalo do njih ili se u protivnom distanciraju kako bi zaštitili svoje osjećaje. S obzirom da su osobe s nižim samopoštovanjem u situaciji partnerskih sukoba osjetljivije na percepciju odbijanja i doživljaj prijetnje, u sukobima očekivano češće reagiraju iz pozicije nepovjerenja u partnera, fokusirajući se u većoj mjeri na zaštitu sebe, a ne na razrješavanje problema. Sve navedeno potvrđuje postavke teorije sociometra, empirijski provjerene kroz rezultate brojnih istraživanja u kojima se pokazalo da su osobe sa češćim iskustvima odbijanja sklonije biti depresivne, neprijateljski raspoložene i agresivne (Kelly 2001; Leary, Kowalski, Smith i Phillips 2003b; Leary i sur. 2001b; sve prema Leary 2005). Na tragu navedenog, očekivano je da će osobe s nižim samopoštovanjem češće koristiti i stilove borbe, povlačenja/odustajanja i popuštanja, uz istovremenu manju usmjerenost na pozitivno rješavanja problema, što se pokazalo točnim na uzorku studenata u našem istraživanju.

Dobiveni rezultati su potvrdili pozitivnu povezanost između samopoštovanja i iskustva efikasnog razrješavanja partnerskih sukoba, što je u skladu s postavkama četvrte hipoteze. S obzirom da osobe s višim samopoštovanjem u situacijama partnerskih sukoba reagiraju s većim povjerenjem u mogućnost prevladavanja trenutnih teškoća u partnerskom odnosu, moguće je da upravo zahvaljujući svojim snagama i osobnom resursu samopoštovanja lakše prevladavaju trenutne teškoće. One se u rješavanju sukoba u većoj mjeri fokusiraju na pozitivne strane partnera/ice i njihove veze, manje su okupirane zaštitom svoje ranjive pozicije u sukobu, a više traženjem konstruktivnog rješenja problema (Murray i sur. 2002: 558). Sve navedeno očekivano doprinosi uspješnijem razrješavanju sukoba u partnerskom odnosu. Zaključno, s obzirom da je sposobnost konstruktivnog upravljanja sukobima jedno od centralnih obilježja uspješne veze (Wilmot i Hocker 2007, prema Ćubela Adorić

i Kovač 2010), nalazi ovog istraživanja govore u prilog tome da je pozitivna slika o sebi temelj na kojem valja graditi svaki stabilan partnerski odnos.

6. ZAKLJUČAK

Partnerski sukobi sastavni su dio svih partnerskih odnosa, a strategije i efikasnost njihova razrješavanja u značajnoj mjeri oblikuju zadovoljstvo pa i stabilnost partnerskog odnosa. Ovaj rad usmjeren je na sagledavanje stilova i efikasnosti rješavanja partnerskih sukoba u partnerskim vezama studenata ovisno o doživljaju samopoštovanja studenata. Rezultati istraživanja su pokazali da neovisno o spolu, kod studenata i studentica u prosjeku dominira pozitivan stil rješavanja sukoba, dok su manje zastupljeni stil povlačenja, konfliktni stil i popustljiv stil. Provedene korelacijske analize pokazale su da su stilovi rješavanja sukoba povezani s razinom samopoštovanja. Utvrđeno je da studenti s višim samopoštovanjem češće koriste pozitivno rješavanje problema, dok studenti s nižim samopoštovanjem češće koriste konfliktni stil, popustljivi stil i stil povlačenja. Također, potvrđeno je da osobe s višom razinom samopoštovanja češće doživljavaju iskustvo efikasnog razrješavanja partnerskih sukoba. Dobiveni rezultati mogu se povezati s iznesenim postavkama teorije sociometra i s dosadašnjim istraživanjima koja pokazuju da u oblikovanju stilova i efikasnosti rješavanja partnerskih sukoba važnu ulogu ima slika o sebi. Nalazi imaju praktičnu vrijednost jer ukazuju na potrebu da se u okviru stručnih programa podrške koji su usmjereni na unapređivanje vještina konstruktivnog razrješavanja partnerskih sukoba, vodi računa i o važnoj ulozi samopoštovanja. S obzirom na nedostatak novijih istraživanja koja se bave odnosom dimenzije samopoštovanja i stilova rješavanja partnerskih sukoba, rezultati ovog istraživanja, iako dobiveni na prigodnom uzorku, imaju vrijednost jer omogućuju usporedbu s nalazima dosadašnjih istraživanja te mogu poslužiti i kao poticaj za daljnja istraživanja na ovu temu. Značajan doprinos ovog rada ogleda se i u proučavanju povezanosti samopoštovanja s efikasnošću razrješavanja partnerskih sukoba, budući da takvih istraživanja nedostaje na našim prostorima.

Na samom kraju treba reći da ovo istraživanje ima metodološka ograničenja koja se prije svega odnose na nereprezentativni uzorak, na značajno veću zastupljenost žena u odnosu na muškarce u uzorku, te na manji broj varijabli koje su zahvaćene istraživanjem, a koje se tiču osobnih obilježja i obilježja partnerskih odnosa. Stoga bi u budućim istraživanjima svakako trebalo proširiti uzorak i dodatno ispitati moguće razlike u stilovima i efikasnosti rješavanja partnerskih sukoba s obzirom na druge

karakteristike ispitanika i obilježja partnerske veze. Također, kroz longitudinalna istraživanja bilo bi važno pratiti promjene i pojavu mogućih novih trendova u načinu rješavanja partnerskih sukoba kod današnjih generacija mladih. Takva istraživanja bila bi korisna i u kontekstu šireg sagledavanja uzroka koji dovode do sve prisutnijih teškoća parova u efikasnom razrješavanju partnerskih sukoba i održavanju stabilnih partnerskih veza, što je u posljednje vrijeme posebno vidljivo kroz porast stopa brakorazvoda i sve izraženiju prisutnost problematike visokokonfliktnih razvoda.

LITERATURA

1. Ajduković, Marina, Branka Sladović Franz (2003), "Prevladavanje sukoba", u: Dean Ajduković (ur.), *Socijalna rekonstrukcija zajednice: Psihološki procesi, rješavanje sukoba i socijalna akcija*, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 211-230.
2. Alinčić, Milana (2013), "Osobine ličnosti i asertivnost kao prediktori samopoštovanja i socijalne anksioznosti", *Primenjena psihologija*, 6(2), 139-154.
3. Bezinović, Petar (1988), *Percepcija osobne kompetentnosti kao dimenzija samopoimanja*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
4. Blascovich, Jim, Joseph Tomaka (1991), "Measures of self-esteem", In: J. P. Robinson, P. R. Shaver, L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of personality and social psychological attitudes*, Academic Press, 115-160.
5. Blažeka, Slavica (2002), *Psiho-socijalni potencijali maturanata (iz ratom različito zahvaćenih krajeva Republike Hrvatske) za uspješno suočavanje sa životnim izazovima*, Magistarski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
6. Blažeka Kokorić, Slavica (2005), *Povezanost iskustava u primarnoj obitelji s obilježjima partnerskih odnosa*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada
7. Blažeka Kokorić, Slavica (2006), "Rješavanje partnerskih sukoba s obzirom na spol partnera, iskustvo i trajanje partnerskog odnosa", *Ljetopis socijalnog rada*, 14(1), 5-26.
8. Blažeka Kokorić, Slavica, Gordana Stolfi (2021), "Povezanost između obilježja partnerskih sukoba s doživljajem emocionalnog sagorijevanja i procjenom budućnosti partnerske veze", *Nova prisutnost*, XIX (2), 419-434.

9. Čubela Adorić, Vera, Rafaela Kovač (2010), "Skala uspješnosti rješavanja bračnih konflikata", u: Ivana Tucak Junaković, Vera Čubela Adorić, Zvezdan Penezić i Ana Proroković (ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*, sv. 5, Sveučilište u Zadru, Zadar, 85-92.
10. Delatore, Marina, Adriana Wagner (2019), "How Do Couples Disagree? An Analysis of Conflict Resolution Profiles and the Quality of Romantic Relationships", *Revista Colombiana De Psicología*, 28(2), 91-108.
11. Hojjat, Mahzad (2000), "Sex differences and perceptions of conflict in romantic relationships", *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(4-5), 598-617.
12. Hudek-Knežević, Jasna (1994), *Suočavanje sa stresnim situacijama izazvanim konfliktom između profesionalne i obiteljske uloge: Uloga stilova suočavanja, samopoimanja i percepcije socijalne okoline*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
13. Johnson, Kristen Linnea, Michael E. Roloff (2000), "Correlates of the Perceived Resolvability and Relational Consequences of Serial Arguing in Dating Relationships: Argumentative Features and the Use of Coping Strategies", *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(4-5), 676-686.
14. Kerig, Patricia K. (2001), "Conflicts and Problem-solving Scales (CPS)", u: Barry F. Perlmutter, John Touliatos, Goerge W. Holden (ur.), *Handbook of family measurement techniques – Instruments & Index*, sv. 3, Thousand Oaks, London, New Delhi, Sage Publications, 131-135.
15. Kurdek, Lawrence A. (1994), "Conflict Resolution Styles in Gay, Lesbian, Heterosexual, Nonparent, and Heterosexual Parent Couples", *Journal of Marriage and the Family*, 55, 705-722.
16. Kurdek, Lawrence A. (2001), "Conflict resolution style inventory (CRSI)", u: Barry F. Perlmutter, John Touliatos, Goerge W. Holden (ur.), *Handbook of family measurement techniques – Instruments & Index*, sv. 3, Thousand Oaks, London, New Delhi, Sage Publications, 107.
17. Laursen, Brett (1993), "The perceived impact of conflict on adolescent relationships", *Merrill-Palmer Quarterly*, 39(4), 535-550.
18. Leary, Mark R. (1999), "Making sense of self-esteem", *Current directions in psychological science*, 8(1), 32-35.
19. Leary, Mark R. (2005), "Sociometer theory and the pursuit of relational value: Getting to the root of self-esteem", *European Review of Social Psychology*, 16, 75-111.

20. Marigold, Denise C., John G. Holmes, Michael Ross (2007), "More than words: Reframing compliments from romantic partners fosters security in low self-esteem individuals", *Journal of personality and social psychology*, 92(2), 232-247, <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.2.232>
21. Murray, Sandra L., Paul Rose, Gina M. Bellavia, John G. Holmes, Anna Garrett Kusche (2002), "When rejection stings: How self-esteem constrains relationship enhancement processes", *Interpersonal Relations and Group Processes*, 83(3), 556-573.
22. Sanderson, Catherine A., Kim Karetsky (2002), "Intimacy goals and strategies of conflict resolution in dating relationships: A mediational analysis", *Journal of social and Personal Relationships*, 19(3), 317-337.
23. Skupnjak, Draženka (2020), "Rješavanje konflikata i vještine asertivnosti", *Varaždinski učitelj - digitalni časopis za odgoj i obrazovanje*, 3(3), 98-116.
24. Stolfa, Gordana (2017), *Obilježja partnerskih sukoba i odrednice njihovog rješavanja*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada
25. Orth, Ulrich, Ruth Yasemin Erol, Eva C. Luciano (2018), "Development of self-esteem from age 4 to 94 years: A meta-analysis of longitudinal studies", *Psychological Bulletin*, 144(10), 1045-1080.
26. Reese-Weber, Maria, Suzanne Bartle-Haring (1998), "Conflict Resolution Styles in Family Subsystems and Adolescent Romantic Relationships", *Journal of Youth and Adolescence*, 27(6), 735-752.
27. Ting-Toomey Stella, John G. Oetzel, Kimberlie Yee-Jung (2001), "Self-construal types and conflict management", *Communication Reports*, 14(2), 87-104.

THE CORRELATION BETWEEN SELF-ESTEEM AND CONFLICT RESOLUTION IN STUDENTS' ROMANTIC PARTNERSHIPS

Summary:

Conflicts are an inevitable part of romantic partnerships. During a conflict, partners make use of various means of conflict resolution. This research aims to determine how students assess the frequency of using different styles of conflict resolution in their romantic partnerships and whether there are gender differences in this regard. Furthermore, the research aims at examining whether there is a correlation between the experience of self-esteem on one hand, and the styles and effectiveness of conflict resolution on the other hand, in students' romantic partnerships. The research was conducted through an online survey on a sample of 157 students (101 female and 56 male students). The following measuring instruments were used in the research: Conflict Resolution Styles Inventory (Kurdek 2001), Conflicts and Problem-solving Scales (Kerig 2001), and the Rosenberg Self-Esteem Scale (Rosenberg 1965, cited in Blažeka 2002). The results showed that in students' romantic partnerships the most common style of conflict resolution is focused on positive problem solving, while the least common style is compliance. Gender differences in the frequency of using different styles of resolving conflict among romantic partners have not been identified. It found that persons with a higher level of self-esteem are more likely to use positive problem solving, and less likely to use the styles of compliance, withdrawal, and conflict engagement. It confirms also that persons with a higher level of self-esteem are more likely to experience effective resolution of conflicts with romantic partners.

Keywords: conflicts among romantic partners; conflict resolution styles; conflict resolution effectiveness; self-esteem

Adrese autorica

Authors' address

Slavica Blažeka Kokorić

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

sblazeka@pravo.hr

Lucija Matković

samostalna istraživačica, Split

matkoviclucija535@gmail.com

